

vi mente at have i Regjeringens Kontrol med Lovens gode Udførelse. Aktiefelskabet udarbejdede altsaa Tegninger og Overslag, og Regjeringen udsvalgte to Teknikere til at undersøge dette Arbejde; de anbefalede baade Overlaget og Tegningerne, Beløbet var 1,880,000 Kr., og da Halvdelen var indkommet ved Aktietegning, tilfød Staten den anden Halvdel. Det var til 4 Sæststationer med videre, som nævnt Side 2 i Anmærkningerne. Da imidlertid Tegningen af Aktierne forøgedes, saa at man fik flere Penge, end man havde beregnet, forøgedes ligeledes Statens Tilfud, og man gav Tillabelse til Anlæget af en femte Sæststation, forøgede altsaa det oprindelige Overslag med 25 pCt., idet man fra 4 Sæststationer gik til 5. Dermed var dog ikke bestemt Noget om, at selve Hovedfabriken behøvede at faae en udvidet Dimension i Forhold hertil, og jeg tør ikke udtale mig om denne Sag. Man havde den Gang Penge nok, og man forfattede Overslagene, ikke som det ærede Medlem syntes at mene oprindelig for 4 Millioner eller et større Beløb, men for de Penge, man havde, og da man fik 150,000 Kr. Mere, sagde man ikke: Lad os holde disse in monte som et Reservecfond til mulige Overstridelser eller deslige, men man mente at kunne gaa til en Udvidelse af Planen med Regjeringens Approbation, til en femte Station — dertil havde man Penge nok — og man skred da efter den af Ministeriet approberede sagkyndige Overveelse i Form af Overdrag og Planer til Fabrikationen under Ledelse eller Tilsyn af Kontrolkomiteen. De to Teknikere, som havde undersøgt Planerne, vare Soehmsen og Andersen, og under Ledelse af Oberst Boeck og senere efter hans Død af Oberst Brummer og Civilingeniør Andersen paabegyndtes dernæst Fabrikationen af Maskineriet og Opsførelsen af Bygningerne. Den 3die Marts begyndte Fabrikationen, og man antog, at den vilde give et meget heldigt Resultat. Saa vidt var man altsaa kommen. Det var det første Stadium af Sagen. Regjeringen har ved sine antagne Teknikere, sine Kontrolerende lagt Planen, er endog gaaet ind paa at udvide den, fordi man havde faaet nogle flere Penge. Altsaa under Antagelse af, at der var Penge nok, har man fabrikeret Maskiner, opført Huse, anlagt Fabriken og gjort Begyndelsen, og indtil da var det Altsammen godt, det var, som det senere hedder, et i Principet, et i Theorien godt Foretagende, det havde bare den Mangel, at det ikke havde kunnet virke ret i Praxis. — Man kommer til det andet Afsnit af denne Sags Historie, og det er nu, efterat den skal til at virke. Saa viste det sig imidlertid, at man maatte udsætte forskjellige resterende Arbejder, Sporvei, Gasværk, Vandcisterner, Portnerhus, Regulering af Plads med videre, af hvilke endogsaa Sporveien blev at udslette af Planen. Under selve Fabrikationen opstod desuden en Del Bamseligheder, som forresten aabent

findes skildrede faavel i Guvernørens Indberetning, som i de to Bilag I. og II., der findes her. Der fremkom stadige Brud paa Maskineriet, og hedder det, vel var det i og for sig af ringe Betydning, men under de davarende for al Assistance blottede Forhold fik det en uforudset Betydning. Man tænke sig nu, at man anlægger en Fabrik paa St. Croix for 2,000,000 Kr. mindst, og man siger kort Tid efter, at denne Fabrik er traadt i Virksomhed, at man er blottet for al Assistance af mekaniske Hjælpe-midler og Værktøider (Steenstrup: Ja, det er storartet!) Det forekommer mig, at det er en Mangel paa Forudsæenhed, som maatte være vel sikket til at blive omtalt her, hvis igrigt det ærede Medlem fra Vrå (Steenstrup) tillader det. (Steenstrup: Herregud, jeg er jo enig med Dem!) Saaledes som Fabriken har virket, antager jeg ikke, at det røber nogen særlig Dygtighed og Omfjgtsfuldhed ved Anlæget. Den Pengemangel, som man er kommen i strax efter, røber ikke nogen særlig Forsigtighed i Overveelsen af, hvilke Penge man behøvede, især da det kan antages, at Priserne paa Gjenstandene i den paagjældende Tid ikke ere sunkne uvesenlig fra de kalkulerede Priser, og, naar man desuagtet ikke har den fornødne Assistance til blot at købe paa de enkelte Uregelmæssigheder, saa røber det ogsaa en Mangel paa Forudsæenhed med Hensyn til Driften, der ikke opfordrer til nogen særlig Lillid. Da det saaledes gik tilbage med Fabrikationen, der maatte standses og atter standses, vilde man foretage en større Fabrikation, og da man manglede Midler dertil, saa finder Kolonialraadet paa et mærkeligt Middel til at skaffe Selskabet Penge paa. Det vedtager nemlig en Bestemmelse, og en kongelig Resolution stadfæster den, om at tage Aktier i Fællesskuffertogieriet for 56,000 Kr. paa Kolonialkassens Regning. Det var altsaa paa et Tidspunkt, da det stod tvivlsomt med det Hele, at Kolonialkassen med Regjeringens Stadsfæstelse indlader sig derpaa, og derved stiger Aktiekapitalen med 56,000 Kr., og Regjeringen giver altsaa ifølge Loven yderligere 56,000 Kr. Naar man imidlertid ser hen til Statskassens Stilling lige over for Kolonialkassen, bliver det i Virkeligheden Statskassen, der begge Gange betaler de 56,000 Kr.; thi de 56,000 Kr., som Kolonialkassen da fik Lov til at udrede, maatte efter Loven af 16de Juni 1876 være rede til at tilbagebetales til Statskassen som en Del af Laanet. Naar Regjeringen nu giver Bemyndigelse til at udrede dette Beløb, i Stedet for til Statskassen som Betaling paa Laanet, til Aktiefelskabet, saa gaar Statskassen glip af 56,000 Kr. og skaber derved en formel Berettigelse — efter min Mening er det blot en formel, ikke en reel — til at udrede andre 56,000 Kr. fra Statskassens Side. Det er 112,000 Kr., som Statskassen i Virkeligheden har udredet. Naar Kolonialkassen ikke kunde op-